

NY. KÖNYV. TÁR.

MHB 1644

VILÁGOK

'90 augusztus

**A szövetség
kutyakiképző
iskolája
vakvezető
kutyával
közlekedők
szakcsoportja
közös
rendezésében**

a KUTYAISKOLA területén

(XXI. ker, Duna-dűlő sor)

egész napos

összejövetelt rendez

**vakvezető kutyával rendelkező
sorstársaknak**

1990. okt. 6-án, 9.00 órától

PROGRAMOK

- kutyaszépségverseny
- állategészségügyi előadás
- vakvezető kutyák versenye

A helyszínen étkezési lehetőség (büfé)

Tartalomjegyzék

Lak István: 200 éve született	
a Himnusz költője	3
Szabó Lászlóné: Vallás és templomi	
művészet Indiában	5
Bartha Zsuzsanna:	
Tótkomlói nyár '90	7
Közlekedési rovat	8
Sajtófigyelő	8
Szemelvények nemzetközi	
vakügyi sajtóból	9
A tudomány világából	11
Zenei rovat	12
Humorsarok	14
Vak szerzők művei	16
Dr. Domonkos János:	
A Szentháromság rabkiváltó rendje	17
Helyreigazítás	21
Meghívók,	21—
közlemények,	26
hirdetések	

Címlapunk Bardócz Lajos grafikus munkája

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének folyóirata
Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin főtktár
Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna
Kiadóhivatal 1146 Budapest, Május 1. út 47.
Telefon: 1-210-440/14 mellék
ISSN 0209-6765

Lak István

200 éve született a Himnusz költője

Augusztus első felében számos helyen tartottak rendezvényeket, megemlékezéseket Kölcsey Ferencről, aki 1790. augusztus 8-án született Szódemeter (Szatmár megye ma Romániához tartozó része) községben. Apja álmosdi földbirtokos, Kölcsey Péter, anyja Bölöni Ágnes.

Kölcsey Ferenc és három öccse korán árvaságra jutott. Ferenc himlő következtében elvesztette bal szemének világát. A gyenge testalkatú, félfélt természetű fiú 1796-ban került a debreceni református kollégiumba, ahol 13 éven át tanult. Jó tanuló, de nem feltűnő, szeretetre vágyó gyermek volt. Elsősorban a magyar irodalom, a kéziratos költészet érdekelte. Megtanult latin, görög, francia, majd német nyelven is. Jogi tanulmányait is Debrecenben végezte. Mint ottani diákot, rokona és mestere, Kazinczy Ferenc ösztönözte az irodalmi pálya felé. Iskolái elvégzése után rövid ideig szülőfalujában, majd Álmosdon (Bihar megye) élt. 1810-ben Pestre ment törvénygyakorlatra, de az ügyvédi mesterség igen csak kedve ellenére volt. Végül nem is jelentkezett ügyvédi vizsgára. A kortás írók, politikusok közül abban az időben csak Szemere Pálban talált igazi barátira, akivel élete végéig levelezett. Azokban az években kezdődött világnézeti válságának időszaka. Szerelme inkább egy gyermekkori ideálhoz való ragaszkodásnak látszik, mint valódi élménynek. Szerelmei nevét, kilétét teljesen homályban hagyta. Nem nősült meg soha.

1812-ben Álmosdra költözött. Ott 1815 tavaszán testvéreivel megosztottak az örökségen. A négy fiú közül Ferencnek és Ádámnak jutott a csekei (ma Szatmárcseke), Sámuelnek és Péternek pedig az álmosdi birtok. Ferenc attól kezdve egészen haláláig Csekén élt. Csak olykor hagyta el a kis szatmári falut. Pécelre (Szemere Pálékhoz), majd Pestre utazott. Csak az a két év és néhány hónap jelentett számára hosszabb távollételet Csektől, amelyet a pozsonyi országgyűlésen töltött. Nagykárolyba, a megyeszékhelyre, ahol főjegyzőséget viselt, többször is elutazott. Fel akart költözni Pestre, vonzotta a fejlődő város. E tervét Ádám öccsének halála (1827) meghiúsította. Ezután a gazdaság egész terhe reá maradt. Vállalnia kellett az elhunyt öccse özvegyéről és árvájáról, Kölcsey Kálmánról való gondoskodást, utóbbi neveltetését is ő látta el. Egész életében törődött velük, mivel neki nem volt családja.

Életének következő szakaszában nagy jelentőségű változást hozott magával közpályára lépése, amely a következők üdvözlő beszédével kezdődött 1827-ben. Abban az évben lett Szatmár megye főjegyzője. Eötvös Mihállyal együtt pedig Szatmár megye követe volt az 1832—36-os reformországgyűlésen Pozsonyban, ahol egyben az alsótábla ellenzékének egyik vezére is. a kedvezőtlenül alakuló politikai helyzet következtében lemondott országgyűlési képviselőségéről, de a főjegyzőséget megtartotta. Később ellenzé-

4

ki politikusok perének tárgyalásához, köztük Wesselényiéhez és Kossuthéhoz, javarészt ő készítette el a szükséges iratokat. Nagykárolyba is csak ritkán járt be, inkább övéivel törődött. Épületeit javíttatta, a gazdálkodással és némi írással foglalkozott, most már kiegyensúlyozott lélekkel. Tanulmányozta a modern német és angol államtudományi és jogi szakirodalmat. Olvasta kora magyar és európai szépirodalmát.

Kölcsey Ferenc életének utolsó éveiről sok-sok dolgot megtudhatunk Obornyik Károly, Kölcsey Kálmán nevelőjének visszaemlékezéseiből.

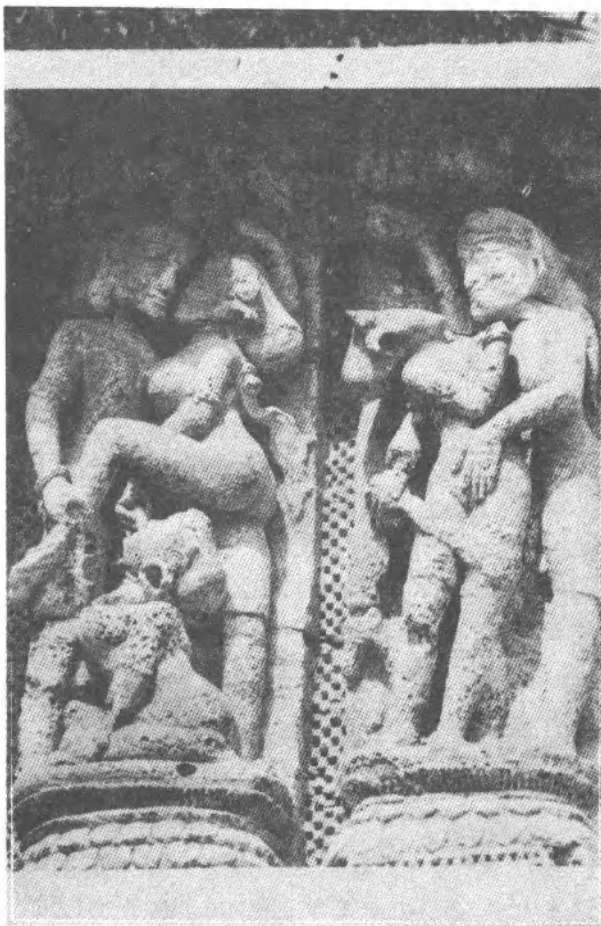
Ezenkívül Kölcsey Antónia (a Himnusz költője unokatestvérének, Kölcsey Gábornak a lánya, aki 1820—1876 között élt) Naplója szolgált számunkra hiteles anyagnak. Antónia, a művelt fiatal leány őszinte írása alapján bepillantást kapunk a költő nagybácsi magánéletébe. A hiteles szemtanú segítségével megtudhatunk sok mindent Kölcsey Ferenc napi gondjairól, családi kapcsolatairól, írókhoz, politikusokhoz kapcsolódó barátságáról, halálának körülményeiről stb.

Kölcsey Ferenc hivatalos útra Fehérgyarmatra ment, útközben megázott, meghűlt, egyhetes betegség után 1838. augusztus 24-én Csekén meghalt. Ott is temették el.

Irodalmi és politikai jellegű alkotásai közül csak néhány jelentős művét említjük meg. Irodalmi munkásságának kezdetén a Róza és néhány érzelmes költeménye jelent meg, az 1810-es évek elején. Kazinczy oldalán részt vett a nyelvújítási

mozgalomban is. A következő tíz évben alig írt valamit. Legmélyebb válságában tért rá a népdalíráásra, mely költészete és emberi fejlődése szempontjából döntő jelentőségű volt. Népdalaljai közül legismertebb: a Csolnokon, és a Hervadsz ... című mű. 1823 az egyik legjelentősebb év a költő alkotó munkásságában. Akkor keletkezett a legnagyobb költemények közé tartozó Himnusz, a Vanitatum Vanitas és a Zsarnok. Azon év január 22-én készült el a Himnusz, amelynek alcíme: A magyar nép zivataros századaiból. Ez a hatalmas költemény Erkel Ferenc megzenésítésében először 1844. július 2-án hangzott el a pesti Nemzeti Színházban. A Vanitatum Vanitas című műben a költő bölcsekedésének, szemléletének, világfelfogásának leghitelesebb hangja szólal meg. A gyakorlati nevelőt, a nemzetgazdász Kölcseyt kítűnően jellemzi a satmári adózó nép állapotáról szóló beszámolója. Országgyűlési naplója a magyar önismeret gazdag forrása, igazi kordokumentum. Huszt című epigrammája Kodály Zoltán megzenésítésében is ismertté vált. Parainesis Kölcsey Kálmánhoz: Ebben a fontos, erkölcsnevelő művében a költő élettapasztalatait, humanizmusát, nevelési elveit foglalja össze. Zrínyi második éneke című párbeszédében a nemzet életéért viaskodik a költő a sorssal. Fontosabb novellái: A kárpáti kincstár és A vadászlak, utóbbi romantikus színezett, társadalombíráló írás.

Kölcsey Ferenc kiemelkedő reformkori politikus, neves szónok, az irdalomkritika első képviselője, munkásságával hazáját, népét szolgálta. Emlékét nemcsak lakóhelye, Szatmárcseke, hanem úgyszólván minden magyar település őrzi. Himnusza összefűzi a magyarságot határainkon innen és túl.

**Erotikus jeienetek
a Szurja templom faláról.**

India mindig a csodák országa volt szemünkben, ahol csodálatos fűszernövények, virágok, drágakövek, bölcsek és varázserővel bíró jógik találhatók.

Európába a görögök, az akkori ismert kalandos kedvű hajósok hozták el hírét. Bennünket azóta is izgalomba hoz a csodák földjéről érkező bármilyen tudósítás.

Tudjuk, hogy kasztrendszerre igen szigorú, s hogy az asszonyok férjük halála után máglyára vetik magukat. Mi európaiak felfedezése óta igyekszünk ezt a földrésznyi országot megismerni, s ha utazni nem is tudunk a nagy távolság miatt, úgy könyvekből ismerkedünk a szanszkrit irodalommal. Aki ezt olvassa, megismerkedhet a leplezetlen, tiszta erotikával, ami ott a vallási kultuszban nagy helyet kapott. Aki oly szerencsés, hogy eljut Indiába, meglepő dolgokat talál ott.

**Szabó
Lászlóné**

5

Vallás és templomi művészet Indiában

A templomokat tekintve eltérő a látvány az Európában megszokottól. A falakat a vágy által felkorbácsolt szeretkezők szobrai, reliefjei borítják. Az idegen azt hiszi, hogy ez egyszerűen pornográfia. Az erotikus ábrázolást erősen figyelve észre sem veszik a templomok építészeti és szobrászati értékeit.

A hindu istenháromság egyike Siva, eredetileg a világ elpusztítója, később a termékenység, a világot átható energia ura. Indiában ezerszámra találhatóak templomai. A benáreszi Siva templomban a kultusz középpontja, Siva férfiasságának jelképe, a lingam áll. Ehhez járulnak a hívők. A tizenegyedik században épült dél-Indiában, Tadzsurban az ezer lingam csarnok. Furcsának gondolhatjuk ezt, hiszen ismerjük az Indiában élők nagyfokú aszkézisét, önmegtartóztatását, a zárt családi életet, azt a közismert tényt, hogy a szexuális élet szinte kizárólag a házasságra korlátozódik.

Vajon mi az, ami megváltozott az idők folyamán? A választ a szanszkrit írásokban találjuk meg. Az ókor végén, a harmadik században összeállított, magyarul is olvasható Kámaszutra (A szerelem vezérfonala) című könyv rávilágít arra a

6

tényre, hogy a városias étellel a szerelem, a szexualitás kérdései nyitottabbá váltak, a nők helyzete szabadabb lett. A kurtizánokat kiváló nevelésben részesítették, így

azok a városokban a társadalom rangsorában igen előkelő helyen álltak. Ezután kialakult a szerelmi költészet a szanszkrit lírában, a férfi és nő legbensőbb kapcsolatát is megmutatva. Kérdésünkre, hogy az erotika hogy került ilyen erős hatással be az irodalomba, a művészetbe, a vallási kultuszba, a történészek válasza az, hogy a kora középkor az ind kultúra dekadens korszaka. Meggyengültek a politikai és erkölcsi ideálok, mert a nagy birodalmak kora már a múlté. Megszűnt a buddhizmus hatása, ami a testi gyönyört kifejezetten bűnnek tartotta. A fesztelen viselkedés, a gátlástalanság a korábbi szokásforma elleni tiltakozás volt. A mai megítélés szerint ez a vélemény elfogult. Logikusabbnak látszik az a tény, hogy az ideológiai élet egyes területein olyan változások mentek végbe, amelyek kedvezőek voltak a tömegek számára. Ezek az uralkodó

rétegektől sem voltak idegenek. Röviden szólva a vallás népiessé vált. Megváltozott a vallás szerkezete. Az új vonás az, hogy míg régebben az ember

és az isten között a papok, a szent szövegek tudói, az áldozatok végrehajtói álltak, most az ember sajátmaga fejezi ki imádatát istene iránt. Az istenek a földre szállnak, megtestesülnek emberi formában. Így a különböző eredetű elképzelésekből szekták sokasága, a hatalmas kiterjedt vallási irodalom keletkezett.

A papok (bráhmanák) mellett a társadalom alacsony rétegeiből származó írók, vallási gondolkodók jelentkeznek. A hinduizmus általuk megreformálódik. Szokásossá válik, hogy tömeges zarándoklatokat tartanak, kialakulnak egyes híresebb templomoknál a zarándokhelyek. Míg a korai bráhmanizmusban a templomoknak nem volt szerepük, most kulturális központokká váltak! Most itt nagy tömegek gyűltek össze. Ez az óriási változás csak vallási átalakulást jelent, nem osztályharcot. A kasztrendszer pedig még jobban megerősödött az évszázados harcok következtében, amit a mohamedán hódítók ellen folytattak. Így aztán a családban is szigorúbb rend jut érvényre, a nők helyzete egyre inkább romlik. A középkori költészet és szobrászat muzeális értékévé válik. Így tehát megállapítható, hogy a szexualitás megjelenése az indiai kultúra

adott szakaszában a bonyolult társadalmi-ideológiai viszonyokkal magyarázható, s mikor ezek a viszonyok megváltoztak, a korszak véget ért.

Részletek a Laksmana templom falának domborműveiből. Khadzsuráho, X század

Bartha Zsuzsanna

Tótkomlói nyár '90.

Július közepén a Felnőttkori Látásérültek Baráti Körének maroknyi csoportja közös üdülésre indult Tótkomlóra. Bizonyára első kérdésük az lenne, hogy hol is van az a Tótkomlós és mit lehet ott találni? Ajánlom figyelmükbe: érdemes felfedezni ezt a nagyközséget és falusi turizmus keretében kellemes kikapcsolódást keresni Békés megyében.

A csend, a nyugalom, a tiszta levegő mellett rheumatikus fájdalmakat enyhítő gyógyvíz és strand teszi teljessé a pihenést. Tótkomlóson és környékén élő sorstársaink közreműködésével kitűnő kollégiumi szállásunk volt, és a súlyunkat jócskán gyarapító bőséges ellátás szolgálta nyaralásunkat. Mindez rendkívül olcsó áron!

Szeretném pár szóban közelebről is bemutatni Önöknek Tótkomlóst abban a reményben, hogy hátha másoknak is kedvet csinállok — akár egyénileg, akár csoportosan — ahhoz, hogy pár szép napot töltsenek el ott.

Tótkomlós a magyarországi szlovákság egyik legrégebbi települése. Hogyan kerültek a szlovákok az Alföldre?

A török hódoltság az Alföld nagy területeit tette pusztává. Komlós a XV. században már és még jelentős település. Lakosai magyarok, akik a tö-

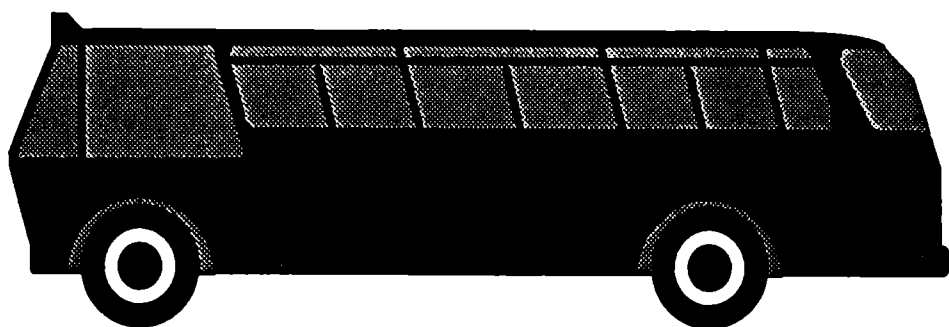
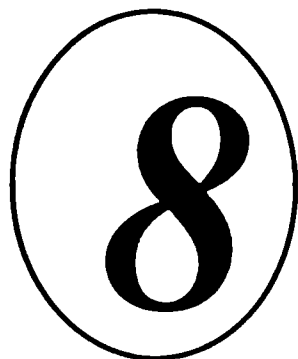
rökdülés áldozataivá váltak. Az ősszeírásokban alig fél évszázaddal később már „puszta helységként” szerepel. Újratelepítése az 1746-os években történt, amikor a község földesura, báró Rudnyánszky József, Gömör-Nógrád, valamint Nagy- és Kishont megyékből szlovákokat telepített az elpusztult helységbe. Szorgos munkáskezeket hozott földjei művelésére. A betelepítéseket követően a lakosság létszáma ugrásszerűen növekszik. A lakosság összetételében bekövetkezett változást tükrözte a község nevének változása. A középkorban még Békés-Komlós néven szerepelt. Nevét a környéken vadon termő komlóról kapta.

A XIX. század első éveiben pedig már Tótkomlós a hivatalos neve.

A látnivalók közül feltétlenül említést érdemel az 1972-ben megnyitott szlovák nemzetiségi tájház, ahol a múlt világába tekinthetünk be! Egy körülbelül a száz évvel ezelőtti állapotnak megfelelően berendezett falusi házzal ismerkedhet meg itt a látogató. Konyhai edények, a „tisztaszooba” a kéziszővőszék, az ünneplő ruhák mind-mind a múltat idézik. Érdemes megtekinteni a község XVIII. században épült evangélikus templomát, valamint a kb. 4 km-re lévő tanúmuzeumot is. Ez utóbbiban a mezőgazdasági munkák eszközeit ismerhetik meg a látogatók.

Végezetül még egyszer csak ajánlom figyelmükbe Tótkomlóst, és ha bárki érdeklődne, annak a szerkesztőségben szíves felvilágosítással szolgálok!

7

Közlekedési rovat

Rovatvezető: Gerdelics Ferenc

Tudósítás

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége Nógrád megyei Szervezete 1990. június 18-án Salgótarjánban közlekedésbiztonsági értekezletet szervezett.

Az előadást e cikk írója a témáról speciális általános és helyi kérdésekre vonatkozóan tartotta meg.

A megjelent mintegy 30 fő nagy érdeklődéssel hallgatta az előadást és vetett fel a vitában számos problémát.

Többek között elhangzott az is, hogy a fehér bottal közlekedő vak embert főleg faluhelyen inzultusok érik. Egyértelműen megfogalmazást

nyert azonban az, hogy ha a látássérültek rendszeresen hordanák a fehér botot, a lakosság sokkal jobban ismerné őket és így a kellemetlenkedés is kevésbé fordulna elő.

Öröndetes, hogy a megyei szervezet a helyi rendőrkapitánysággal és a közlekedésbiztonsági társadalmi szervezettel nagyon jó kapcsolatot épített ki, így a látássérült emberek közlekedésbiztonsági gondjairól rendszeresen tájékoztatják a helyi illetékes hatóságokat. Viszont a szükséges korszerű közlekedésbiztonsági technika kiépítése anyagi gondok miatt nehezen oldható meg.

SAJTÓFIGYELŐ

**Nem könyöradományt kérnek
Esélyegyenlőséget a vakoknak
(Népújság, Tolna 1990. május)**

Az egészséges versenyszellem lassanként áthatja az élet minden területét. A növekvő munkanélküliség közepette nagy a tülekedés az álláslehetőségekért is, de közben nem árt, ha az esélyegyenlőség feltételeit is

megteremtjük, hiszen az érzékszervi fogyatékosokban szenvedők például eleve hátránnyal indulnak.

Számukra különösen fontos, hogy értelmes munkalehetőséget kapjanak. De milyen feladatot képesek elvégezni? Végzettségük szerint mindent, hiszen a Vakok és Gyengénlátók Tolna Megyei Szervezete 413 tagja között egyaránt akadnak tanárok, jogá-

szok, középfokú képzettségűek. De hátrányos helyzetük miatt nagyon behatárolták a lehetőségeik, főleg a telefonközpont-kezelői munkakörben alkalmazhatók, legtöbbször meg is szerezték az erre vonatkozó képesítést. Egy egészségügyi minisztériumi rendelet szerint meghatározott teljesítményt meg nem haladó távbeszélő-alközpont kezelésével vak, vagy gyengénlátó személyt kell megbízni.

Mint ahogy Kovács Lászlónétól, a megyei érdekképviseleti szervük titkáráról megtudtuk, a munkáltatók ugyan ismerik a jogszabályt, de csak elvéve

tartják be. Mentségükre szolgál, hogy telefonkezelőként inkább leszázalékolt, megváltozott munkaképességű saját dolgozóikat foglalkoztatják.

Könnyebb elviselni a fogyatékoságot, ha az ilyen emberek társadalmilag hasznos munkát végezhetnek. Az érdekképviseleti szerv tehát nem könyöradományt kér, csak valamivel kedvezőbb elbírálást a munkáltatók részéről.

Szemelvények nemzetközi vakügyi sajtóból (Medizin Popular)

Fordította: Hídvégi Andrea

Táplálkozás magas vérnyomás esetén

A hypertóniában szenvedő már megfelelő táplálkozással hozzájárulhat vérnyomásának normalizálásához.

A vizsgálatok konkrét összefüggést mutattak ki a magas vérnyomás és a túlzott konyhasó-fogyasztás között. Öröklött hajlamtól függően vannak emberek, akik a fejlett országokban szokásos túlzott konyhasó-fogyasztásra hypertóniával reagálnak. Ám ennek a fordítottja is igaz: a legtöbb ma-

gas vérnyomásos betegnél a sószegény koszt vérnyomáscsökkenést eredményez. Ezért a magas vérnyomás betegség kezelésének része a konyhasó- (nátriumklorid NaCl) fogyasztás korlátozása, de ez elővigyázatossági intézkedésként egészséges gyermekek és felnőttek számára is ajánlott. Bizonyított tény továbbá, hogy a magas vérnyomást nemcsak a nátriumfogyasztás korlátozása, hanem a káliumbevitel növelése is kedvezően befolyásolja.

A nátrium, a kálium és a klorid a testnedvek és a sejtek ozmotikus nyomásának fenntartásában legfontosabb szerepet játszó elektrolitok. A vérnyomás szabályozásában a nátriumadagolás mértéke mellett a nátrium- és káliumbevitel aránya is nagy jelentőségű.

10

Minden vérnyomást csökkentő kezelést a következő, nem orvosi intézkedésekkel kell kezdeni:

- túlsúly esetén súlycsökkentés,
- több mozgás,
- konyhasó-, azaz nátriumszegény koszt,
- rostús táplálkozással megnövelt káliumbevitel; sok gyümölcs, zöldség és saláta fogyasztása.

Sokak számára rendkívül nehéz az évek során megszokott ízelekről lemondva átállni a sószegény kosztra. A sómegtakarításra már az ételek napi elkészítésénél is sok lehetőség adódik, de mindenekelőtt az ételkészítési helyes megválasztásával érhetünk el jó eredményt.

Nátriumszegény diéta esetén a konyhasó- (NaCl) fogyasztás nem haladhatja meg a napi 5 g-ot.

Az átlagfogyasztás napi 10–15 g, melynek körülbelül a fele „rejtetten” kerül a szervezetbe, az élelmiszeripar által elkészített termékek fogyasztásával. Az ajánlott értékek betartásához a gyakorlatban a következő irányelveket javasoljuk figyelembe venni:

Próbálja meg az ételeket konyhasó nélkül fűszerezni, használjon helyette friss és szárított fűszereket. A nátriumszegény sókészítményeket kellemtelen ízük miatt nem ajánljuk.

Az étel megkóstolása előtt ne nyúljon automatikusan a sótartóért!

Kerülje:

- a konzerveket (hal-, hús- és

zöldségkonzervek),

- a készételeket,
- a sonkát, felvágottakat, yirslit, hurkát, szalonnát, kolbászt, füstölt-húst, a füstölt, vagy sózott halat, a kaviárt, a húskrémet, a leveskockát, a „zacskós” leveseket,
- a fűszeres mártásokat (szója, mustár, ketchup), a kész salátaönteteket, a majonézt,
- a sós süteményeket, sósmogyorót, krumpliszirmot, ropit,
- az olajbogyót,
- sajtféléket (ementáli, eidámi, karaván, camembert stb.)
- a 150 mg/l nátriumtartalmú ásványvizet (olvassa le az elemzési értéket).

Egyen elegendő gyümölcsöt, salátát, zöldséget. Ezek káliumot tartalmaznak és magas rosttartalmuknál fogva alacsony energiatartalmuk ellenére gyorsan jóllakatnak.

A hosszas főzés következtében fellépő aromavesztést ne erősebb sózással ellensúlyozza.

Ne kerülje el a figyelmét, hogy a sok főzővízben nem csak az ízek „úsznak el”, hanem mindenekelőtt a vitaminok és az ásványi sók lúgozódnak ki.

Válasszon kímélő ételkészítési módokat (pl. alufólia, sütőfólia, párolás) és takarékoskodjon a főzővízzel.

Jelentős mennyiségű konyhasó spórálható meg tehát anélkül, hogy az étel ízetlenné válna:

- kímélő ételkészítési eljárásokkal,
- kevesebb főzővíz használatával,
- fűszerek fantáziadús alkalmazásával.

A tudomány világából

(Élet és Tudomány,
1990. augusztus)

Utódkárosító vegyi anyagok

1961-ben derült fény arra, hogy az NSZK-ban világra jött torzszülöttek (az ún. Contergan bábik) nem örökletes ok miatt fejlődtek hibásan, hanem azért, mert az anyjuk Contergant (Thalidomidot) szedett a terhesség alatt nyugtatóként. Azóta világszerte kutatják a vegyi anyagok utódkárosító hatását. Dr. Ungváry György egyetemi tanár, az Orvostovábbképző Egyetem munka- és üzemegészségtani tanszékének vezetője, az Országos Munka- és Üzemegészségügyi Intézet főigazgató főorvosának helyettese csaknem két évtizede foglalkozik azal, hogy miképp előzhető meg az iparban és a mezőgazdaságban használt vegyi anyagoknak az effajta kártétele.

Ma már magától értetődik: ha egy szerről bebizonyosodik, hogy az megzavarhatja a méhbeli fejlődést, azokon a munkahelyeken, ahol ilyen anyaggal dolgoznak, különböző óvrendszabályokat kell életbe léptetni. A legfontosabb az, hogy a terhes nő nem dolgozhat ilyen szerrel. sőt, lehetőség szerint a tervbe vett terhesség első napjától (vagyis a fogamzás napjától) ne is kerüljön érintkezésbe vele. Ezt persze nem könnyű elérni, hiszen a korai terhességet korántsem egyszerű dolog felismerni. Hazánk-

ban általában a 4—8 hét táján derül fény a terhességre, amikor a szervezdemények kialakulása már csaknem befejeződött. Márpedig ebben az időszakban következik be a legtöbb károsodás. Az új eljárások bevezetésével azonban e téren javulásra számíthatunk, mert ezekkel már nem sokkal a fogamzás bekövetkezése után megállapítható a teherbeesés ténye.

A vegyi anyagok utódkárosító hatásának megítélését az is megnehezíti, hogy az állatkísérletek eredményei csak többé-kevésbé vonatkoztathatók az emberre.

Minthogy ilyen jellegű vizsgálatok az emberen természetesen nem végezhetőek, a gyógyszerek és a vegyi anyagok hatását illetően nagy óvatosságra kényszerülnek az orvosok. Még olyankor is, amikor a gyógyszer teljesen ártalmatlannak látszik. Az ilyen védekező magatartás oda vezethet, hogy a nem megfelelő adag miatt nem lesz elég hatásos a terhesség alatt elkerülhetetlen gyógyszeres kezelés.

A tapasztalatok azt sugallják, hogy csínyján kell bánni bizonyos anyagokkal való érintkezés után a terhességmegszakítással is. Ma már alkalmazunk olyan biokémiai, sejttani és műszeres eljárásokat, amelyekkel szinte százszázalékos biztonsággal kiszűrhetőek a durva fejlődésbeli hibák. Ilyen esetben a terhességet meg lehet szakítani.

12

Vérátöm- lesztés saját vérrel

A műtétek alatt, vagy közvetlenül utánuk vérátömlesztés válhat szükségessé. Erre a célra rendszerint idegen vért használnak. A véradók csökkenő száma, vallási okok, és az AIDS kórokozójával való fertőzöttek számának növekedése miatt megnőtt a saját vér átömlesztésének a klinikai jelentősége. Nem véletlen, hogy egyes nyugati országokban a vérátömlesztések 10—50 százalékát ma már a saját vér visszajuttatása teszi ki.

Dr. Péter Sándor, a Pécsi Orvostudományi Egyetem I. sebészeti klinikájának adjunktusa és munkatársai 1987 januárja óta ömlesztik át a beteg saját vérét az érműtétek alkalmá-

val. A nagyérműtetre kerülők közül azok az eszményi alanyok, akiknek a rendesnél „sűrűbb” a vérük, azaz a szokványosnál több vörsejtjük és vérfestékük van, s az átlagosnál nagyobb vérüknek a sűrűlátsási értéke. Péter adjunktusék a műtétek előtt háromnapos időközönként két-három alkalommal vettek le pácienseiktől 400—400 ml vért, s helyébe megfelelő összetételű oldatot fecskendeztek. A palackokon feltüntették a betegek nevét, vércsoportját, a vérvétel időpontját, s azt is, hogy saját célra történt a vérvétel. Húsz betegük közül kilencnek volt szüksége a műtét alatt, illetve közvetlenül azután vérrre. Szövődmény egyetlenegy esetben sem következett be. A jó eredmény természetesen nem teszi fölöslegessé a vérátömlesztés előtti tüzetes orvosi vizsgálatot. Elsősorban a szívre és az általános állapotra kell odafigyelni, s ez már sejteti, hogy nem mindenki alkalmas erre az eljárásra.

Z — E — N — E — I
R — O — V — A — T

**Rovatvezető:
Kas László**

Németh Tamásné: Kórustalálkozóra hívogató

Az elmúlt évadban a Homérosz Kórus öt alkalommal lépett közönség elé. Az 1989-es év kiemelkedő koncertje pécsi vendégszereplésünk volt, melyről lapunkban Németh Tamásné cikke beszámolt. Ezt a programot előzetesen Miskolcon és Budapesten (Vakok Iskolája) is bemutattuk. Ez év

márciusában Debrecenben, júniusban pedig Esztergomban szerepelünk. Vidéki fellépéseinkre a „Szól a szív” — alapítvány koncertsorozatában nyílt lehetőségünk.

Emlékezetes marad számunkra az esztergomi koncert, melyen egy NSZK-beli énekkarral adtunk közös

hangversenyt néhány hangszeres közreműködésével. Érdekesség, hogy a vendégkórus karnagya egy magyar származású tanárnő volt, aki együttesének egy magyar nyelven énekelt karművet is betanított, mely szerencsére a mi programunkon is szerepelt, így ezt közösen énekeltük el a műsorrészek zárásaként. A bécsi közös koncert után most volt alkalomunk ismét egy másik kórossal felváltva énekelni, s kitűnt, hogy ez a forma igen kedvező az előadók és a hallgatóság szempontjából is. A kórusok produkciójának összevetése, együttes éneklésük hangzása felvillanyozta a résztvevőket. Egészséges rivalizálás folyik a közönség megnyeréséért.

Ilyen kórustalálkozóra hívom kedves olvasóimat ez év november 17-re, amikor az Osztrák Vakok Szövetsége énekkara viszonzza bécsi vendégszereplésünket a Marcibányi téri művelődési házban. Az eseményre nagy odaadással készülünk, hogy a budapesti közönségnek és osztrák barátainknak emlékezetes estét szerezzünk. Műsorunkon a kórusirodalom közkedvelt darabjai szólnak meg, köztük latin, német és angol szövegű darabok is. Hangszeres szólisták színesítik ezúttal is a programot.

A koncert bevételét az osztrák énekkar vendéglátására fordítjuk, illetve a maradványösszeget szövetségünk adományszámlájára utaljuk. Ehhez természetesen meg kell töltenünk hallgatósággal a mintegy négyszáz főt befogadó nézőteret, amihez minden segíteni kész sortársunk közreműködését kérjük!

A Homérosz kórust az elmúlt évtizedben nem hallhatta a budapesti kö-

zönség, hiszen együttesünk válsággal küzdött, így remélhetjük, hogy egy újabb nemzedék érdeklődésére is számot tarthat az együttes. Kiváltképp izgalmassá teszi a koncertet, hogy két vak énekkar lép fel, közös számmal is megörvendeztetve a közönséget. Ezért reméljük, hogy zenekedvelő és ügyünket szerető sorstársaink eredménnyel segíthetnek a közönségszervezésben, munkahelyeiken propagálva hangversenyünket. Ehhez október folyamán szórólapokat kaphatnak kulturális előadónknál, Hidvégi Andreánál és szövetségünk könyvtáraiban. A jegyeket száz, illetve százötven forintos egységáron fogjuk értékesíteni.

Kórusunk az utolsó évadban létszámában stabilizálódott, minőségében javult. Gárdánkhoz több fiatal csatlakozott, akik osztoztak velünk az áldozatos munkában és a szívet melegenítő sikerekben is.

Szövetségünk vezetői mindenben segítik fejlődőben lévő együttesünket. Ez év szeptemberében egyhetes zenei táborban vehet részt az énekkar, mely ingyenessége miatt jutalom, tanulási lehetőségek miatt pedig munkaalkalom, fejlődési lehetőség. Mindannyian bízunk e tábor jótékony hatásában, jövőt építő lehetőségében.

Jó esélyeink vannak a nemzetközi kapcsolatok kiépítésére, melynek első példája az osztrák-magyar kölcsönös meghívás.

Minden kedves érdeklődőt szeretettel hívogatok a novemberi nagy eseményre!

14

HUMORSAROK

(Tallózás a Ludas Matyi
1990. július 31-i számából)

Maradjatok, elvtársak!

Én mondom, baj lesz abból, hogy sorra elpárolognak, felszívódnak, átalakulnak az elvtársak.

Pedig állampolgári közérzetük érdekében tartóztatni kéne őket, mert kiket szidjunk aztán, ha mind eltűnnek?

Idáig egyszerű volt megjelölni a bajok forrását: dühöngéseink céltábláján, ők voltak a tízes kör közepe.

Amíg övék volt a hatalom, ha megdrágult a prézli, magas volt az adó, ránk rohadt a málna, kevés volt a napidíj, vagy sok a selejt, kész volt a magyarázat: a rendszer bűne az egész.

Félbemaradt az építkezés, késett a vonat, beázott a telefon, elromlott a lift, leállt a távfűtés: világos, mi másra számíthattunk a szocializmusban?

Csalt a pincér, gorombáskodott a házmester, kikapott a válogatott, nem adtak elég valutát az utazáshoz: naná, az oroszok bérencei mind.

Nem takarították el a havat, fölbontották az úttestet, hiánycikk volt a kenyőkcse, sületlen a kenyér, finánccláb került a cigarettába: jelleg-

zetes tünetei a bolsevizmusnak.

Tudtuk: kit okoljunk, kinek kijét emlegessük, kit hová küldjünk.

Na de ha kicserélődik a közigazgatás, leváltják a vállalatok irányítóit, tervutasításos kombinátok helyett piacorientált műhelyek lesznek és hatalmaskodó trösztvezérek helyett udvarias szatócsok?

Hogy földeljük le villámló indulatainkat, mi lesz ezentúl a hibák magyarázata, kit állítson pellengérré a sajtó, mint közös rosszkedvünk okát?

Elvtársak, maradjatok! Legalább mutatóba!!! Csökkentett létszámú írmag gyanánt!

Van az országban vagy háromezer helység. Körülbelül ugyanannyi hatóság, gyár, üzem, vállalat. Ha mindenhol csak egy elvtárs maradna, nem kellene nyelni a mérgünket ezután se; oda lehetne állítani a felbőszült honpolgárok elé a mulasztások, bosszúságok konkrét okozóit.

Aki vállalná közülük a vándorbűnbak hasznos szerepét, megérdemelten húzhatná magas fizetését ezután is. Idáig még nem rúgtak ki nálunk senkit, ha rosszul dolgozott; ők lehetnének az elsők, akiken példát statuálunk. Ők meg újból egy moz-

galom élcsapata lehetnének, gondoljuk meg!

Ők volnának a biztonsági szelep fortyongásainkon, általuk megkönnyebbülhetne a nemzet háborgó lelke.

Ajánlatom elfogadása egyben egzisztenciális biztonságukat is szavatolná. Mert akit a dolgozók követelésére egyik helyről eltávolítanak — már várja a következő státusz, ahonét ugyanígy repült a másik kollega. És így tovább valamennyien, végig az országban — persze mindenütt magasabb fizetéssel.

És mire minden elvtárs visszaért a körforgalom kiindulóponjára, addigra már nyugodtan lehet szidni a következő rendszert.

Meddig tarthat az infláció?

Tartós álom száll egy honfitársunkra. Húsz év múlva ébred fel, csodálkozva nézi a sok remek technikai újdonságot. Különösen annak örül, hogy most már az Istennek is lehet telefonon beszélni, sőt, az Úr minden hívó félnek teljesíti egy kívánságát. Azonnal tárcsázza a számot.

— Uram, világeletemben szerettem volna milliomos lenni. Ha tudnál valamit tenni ebben az ügyben!

— Semmi akadály, fiam, íme, máris van egymillió forintod! Ebben a pillanatban beleszól a telefonköz-

pont:

— Lejárt az ideje kérem! Ha tovább akar beszélni, dobjon be kétpercenként ötmilliót!

Nem középiskolás fokon

Úgy hírlik, a Hírlapkiadó és a Pallas frissiben kinevezett vezérigazgatója, Horti József valaha együtt tanított a Toldi gimnáziumban miniszterelnökünkkel, Antall Józseffel. Ennek már van vagy harminc éve, ám a tanulás kedvéért nem árt felidézni az akkor történeteket.

A dolog valahogy így nézhetett ki: ült két fiatal, rosszul fizetett oktató a tanárban. Fizetésük kevés, gyomruk üres, életük pedig kusza, és kilátástalan. Egy óvatlan pillanatban, amikor úgy gondolták, hogy senki nem hallja őket, megszólalt az egyik József:

— Hej, Józsikám, ha én egyszer miniszterelnök leszek, bizisten sajtócézárt csinállok belőled!

— Rendes vagy Jóska, és köszönöm, de most már azt hiszem, hagyjuk abba az álmodozást, becsöngettek.

És ment a két József — ahogyan azt egy harmadik József, bizonyos Attila keresztnévű megálmodta: — nem középiskolás fokon: taní-tani!

16

Vak szerzők művei

**Yvonne
Scherer**

Reggel

(A *Der Weg. c. svájci
testvérlapból fordította:
Kas László*)

Ezüstös reggel.
Fény támad napkeletről.
Csend óvja ragyogását.
Íratlan tiszta lap:
Szúzi fehér Hómező
Napújulta titkát rejti.
Ezüstös reggel.
Csöndes, időtlen ábránd,
Tárul az éj szemhéja.
Már ébred az új nap.
Álomtól ittasan csendül
Dús trillája a rigónak.
Ezüstös reggel.
Hús, harmatos derengésbe
Merül az éj birodalma.
Első aranyugár.
Nap ujjongó hercege

Könnyű lábán délcegen közelg.
Aranyló reggel.
Világos, tengerkék égbolt,
Himnusz két ezer torokból.

Dani Ferenc

Szegény Catullus

SzegényCattulus, még hullt
koporsódra a rög
De Lesbiád nyíltan sírodtól
elosont
S a nyári hőségben, hús
szobájában ölelt
A hűtlen egy nyiszlet,
pénztelen patríciust
Te, rá babért raktál, ő
mocsokkal sietett
Leróni háláját. Így maradt ránk
híretek.
Te, halhatatlanná tetted ő nagy,
a silányt.

Dr. Domonkos János

A Szentháromság rabkiváltó rendje

(Ordo Sanctissimae Trinitatis
de redemptione captivorum)=

A trinitárius szerzetesek magyarországi szerepéről

A trinitáriusok (mathurinok) vagyis a szentháromság foglyok kiváltásával foglalkozó rendjét a provencei báró Matha János párizsi teológiai magiszter, Notre Dome-i kanonok és Valois Félix, a Capetingek királyi véréből származó cerfroid-i (Aisne vidéki) remete alapította. Mathurinoknak nevezték őket; szent Mathurin kápolnája mellett fekvő párizsi kolostorukról.

III. Ince pápa pedig, aki ifjúkorában mint Segni Lothar gróf Matha-i Jánosnak párizsi iskolatársa és barátja volt, 1198-ban megerősítette és Szent Ágoston szabályainak követése mellett arra kötelezte a rend tagjait, hogy a pogányok fogságában sínylődő hit-sorsosaikat, ha kell, még önmaguk feláldozása által is kiváltsák. A pápa a szentháromság rabkiváltó rendjének (Ordo Sanctissimae Trinitatis de redemptione captivorum) megjelölte, hogy a rend tagjai fehér rendöltönyt viseljenek, fehér vállvetőjükön (skapulare) vörös és kék színű kereszttel. Ezen felül fekete köpenyt és kerek kalapot. A rend gyorsan elterjedt, nagy adományokban részesült, s már az 1200. évben 200 keresztény foglyot kiszabadíthatott. Generálisuk a Cerf-Froid kolostorban székelt. A századok folyamán kb. 900 000 keresztény foglynak adták vissza szabadságukat.

A rend bennünket érdeklő további története, hogy a török harcok idején utat találtak Lengyelországba, s Ausztria-Magyarországba is. Amikor a lengyel király meghívására spanyol (Cordovából) trinitáriusok Bécsen át vették útjukat, kívánatosná vált, hogy nemes missziójuk érdekében a töröktől megsanyargatott magyar föld közelében, Bécsben is letelepülhessenek. Így aztán 1688. november 19-i császári dekrétummal letelepedési engedélyt nyertek Bécsben. Alig szilárdult meg a bécsi ház, máris arra gondoltak, hogy a török dúlta magyar földön is otthont kaphassanak, hogy nemes rabváltó munkásságukat a magyar nép érdekében, közelebbi szolgálatban is érvényesíthessék. E célból is már Bécsben több magyar főúri családdal ismerkedtek meg, mint II. Rákóczi Ferenc, Pálffy Miklós, Koháryak, Forgáchok, Batthyányiak, s másokkal, és élvezték is ezek bőkezű támogatását.

A rend szellemi és diplomáciai jelentőségűvé vált. Előkelő modorukkal, finom diplomáciájukkal, nagy tudásukkal s főként szigorú aszkéta életükkel és igen korszerű, fontos működésükkel, a rabváltással az akkori közérdeklődés központjába tudtak emelkedni. Legfontosabb párfogójuk a császár és apostoli magyar király I.

18

Lipót (szül. 1640. megh. 1705., 1657-ben koronázták magyar királlyá) Széchenyi György esztergomi érsekhez intézett levelében megjelölte: ... Hőn óhajtom, hogy

a török járma alatt nyögő keresztények kiváltásában oly üdvösen működő páterek mielőbb letelepedhesenek Magyarországon is. A király mellett legnagyobb szószólójuk azonban Kollonich Lipót érsek. Ő alapította az első magyar trinitárius zárdát Illaván 1693-ban. (Illava, Trianon óta Csehszlovákiáé ma is áll a nagyméretű kolostorépület — a város közepén — mely eredetileg várerősség, később a trinitárius rend székháza volt!)

Kollonich Lipót — később mint esztergomi érsek — Szakolcán (Szakolca — ugyancsak Trianon óta — ma Szlovákia legnyugatibb fekvésű városa) akarja őket egyik gazdátalan templomhoz juttatni, de amikor a rend azt kérte, hogy Pozsonyban, az akkori fővárosban, — ahol annyi jótévőjük lakik — szeretnének elhelyezkedni, a zálogba került Korona vendégfogadót adja nekik.

A nagyszombati rendház alapítása is az ő érsekségének idejére esik.

A pozsonyi adományozó levél minden olyan kiváltságot biztosít részükre, mint a többi rendnek és később az alamizsnagyűjtést országszerte is megengedte nekik.

A Kollonichok jóindulata a trinitáriusok iránt családi hagyománnyá vált. Kollonich Zsigmond váci püspök, majd bécsi érsek és Kollonich Ádám generális, koronaőr és csongrádi főispán folytatták néhai Kollonich Lipót bí-

boros messzemenő jóindulatát és pártfogását.

A nagyszombati rendházat Kollonich Ádám nélkül nem tudták volna megnyitni. Ezért hálából a bécsi rendházban függő képe alá ezt írták: Dicső hős, Te vagy rendünk védőpajzsa és dísze és jóságos csillagfény maradsz a szörnyű hullámok közt hanykolódóknak.

Kollonich Lipót bíborosnak példáját folytatta Keresztély Ágost hercegprímás is. Ő is rendkívül figyelmes volt a spanyol szerzetesek ügyeinek intézésében a pozsonyi, nagyszombati, komáromi kolostorok és templomok építkezésénél és latba vetette személyes tekintélyét a különböző hatóságoknál is.

Bíboros főpapjainak példáját más egyháznagyjaink is követték. Így Matyasovszky László nyitrai püspök hagyatékából alapították a későbbi komáromi rendházat. Telekesy István egri püspök hagyatékából pedig az egri rendházat.

Erdődy László Ádám h. kancellár, későbbi nyitrai püspök, Erdődy Gábor Antal esztergomi nagyprépost, később egri püspök, Volkra keresztelő János veszprémi püspök Eszterházy Imre zágrábi püspök, mind nagy pártfogói voltak.

Az illavai rendház — a bécsi után — a rendnek egyik legfontosabb háza volt. Itt nevelték újoncnövendékeiket (noviciatus).

A magyar kolostorok legkorábban a lengyel Szent Joachimról elnevezett, majd az 1728-ban alakult bécsi Szent Józsefről elnevezett rendtartományhoz tartoztak. Miután az osztrák-magyar rendtartomány Szent József oltaima alatt állt, Szent József tisztelete is virágozott templomaikban.

Gyors terejeszkedésük összefüggött az alamizsnagyűjtéssel. Hisz a rabváltáshoz pénz kell. Ezt pedig jobb minél több forrásból gyűjteni. Minél több helyen ismerik, látják áldásos munkájukat, annál többet fognak arra áldozni a hívek.

Bár gyors egymásutánban nyíltak meg kolostoraik, nem szabad azt hinni, hogy szép, kényelmes kolostoraik és díszes templomaik voltak mindjárt kezdetben. Ellenkezőleg. Többnyire a legprimitívebb lakással beérték.

Szegényes, aszkéta életmódjuk volt. Tartózkodtak a húsételektől — csupán vasárnapon és 6 nagyobb ünnepen esznek húst — ezért szívesen telepedtek le ott, ahol hallal táplálkozhattak. Illavát halakban — különösen pisztrángokban — gazdag Vág; Pozsonyt, Komáromot pedig a Duna tete ajánlatossá.

Lakásuk a lehető legridegebb. Szeretnek a világ szeme elől elzárkózni. Illaván az ablakokat kulccsal zárták el, hogy ne legyen módjuk az ablakon kihajolva gyönyörködni a festői szépségű Vág-völgyén; viszont őket se lássák az emberek. Néhány órai pihenést követően, már kora hajnali 3 óra körül kelnek, hogy elmélkedéssel, imával, kódexek tanulmányozásával s különféle kézi munkával szenteljék meg a napot. Béke, kölcsönös szeretet, összhangzatos akarat uralkodik köztük és önismeretből származó alázatosság. Regulájuk előírta a csendes imát éjjel meg nappal, a lelkiolvasmányt, az irodalmi tanulmányokat, a hiú dicsőség kerülését, valamennyi rendtag karitatív unióját s egyenlőségét. A veterán rendtagoknak és a tanuló ifjúságnak egyforma megbecsülést. Szigorúan tiltotta, hogy hivatalokra, méltóságokra törjenek.

Cselekvő, mozgékony rend; ahol

ügyükről van szó. Sikereikért hálások az isteni gondviselésnek szintúgy, mint pártfogójuknak. A sikertelenség nem lohasztja kedvüket.

Fényes istentiszteletükkel pedig a köznépre hatnak. Ünnepeiket harsonnazúgás, zene és harangszó jelzi: már az előestén. Mindig tudnak egyházi méltóságokat, kiváló szónokokat szerezni, Egyházi, többnyire körmenetekhez kapcsolódó ünnepeiknél ott látjuk a katonai és világi hatóságok színe-javát.

A Szentháromságról elnevezett ősrégi hitbuzgalmi *társulattal* pedig (trinitárius harmadik rend és skapuláré) megnyerik szent hitüknek nemcsak az előkelőket, hanem a néptömeget is. A társulat célja volt a Szentháromság buzgó tiszteletével párhuzamosan az irgalmasság testi-lelki cselekedetei gyakorlása és a rabváltáshoz elengedhetetlen anyagi eszközök előteremtése.

Plébániáik nem voltak, mégis buzgó lelkipásztorkodást végeztek. Szentegyházaikat szívesen keresik fel a hívek. Örömmel tesznek misealapítványokat. Szívesen hoznak számukra alamizsnát, misebort.

Kétféleképpen is eszközölték a rabváltást. A pogány népek rabszolgavásárán és itthon a bűn rabvásárán, amikor a szenvedélyek, az irigység, a kapzsiság, az érzéki élvezetek rabláncaira fűzött lelkeket igyekeztek szebb, tisztult, igazi keresztény életnek megváltani. A pestis pusztítása-kor a trinitáriusok önfeláldozóan vettek részt a haldoklók lelki gondozásában és sokan hivatásuk áldozataként hunytak el.

20

Rendi szabályaik szerint jövedelmük egyharmad részét kell rabváltó munkásságukra fordítaniok. A hosszadalmas és igen fáradtságos, sok nélkülözéssel és szenvedéssel terhes rabváltó útjaikat visszavértükben méltóképpen szokták megülni. A kiszabadított foglyokkal végigjárják a városokat, ahol rendházaik vannak. A bevonulást harangzúgás, trombitaszó jelzi. Zászlókkal, keresztekkel fogadják a gyakran rabláncokat viselő férfiak és nők borzalmas csapatát, kiknek élén halad a rendemtor zászlóval, majd a trinitáriusok s a papság jönnek gyertyákkal, palmaágakkal. Mert más vallásúak is vannak a kiváltottak között, nagy háttással vannak hozzátartozóikra. Sok megtérésre adnak ösztönzést.

Közhasznú tevékenységük megjutalmazására III. Károly Luxemburgban az 1714. VI. 10. k. leíratával — a magyar országgyűlés javaslatára — a trinitáriusok rendjét a kamaldoliakkal és a piaristákkal együtt törvényesen befogadta, illetőleg becikkelyezte. A rabváltó trinitáriusokat befogadottaknak, állandósítottaknak tekintik eztán Magyarországon és a hozzácsatolt részeken.

1738-ban Óbuda-Kiscellben kolostort kapott trinitárius szerzetesekre bízta a Mária-tisztelő Zichy Miklós gróf 1748-ban a Budakeszi Makkos-Mária kegyelemhely gondozását: templom és kolostor építését. Végre 1768. augusztus 20-án szentelték fel a templomot s a kegyképet másnap helyezte a főoltárra Koller Ignác veszprémi püspök 14 ezer búcsújáró jelenlétében.

A spanyol sarutlan trinitáriusok megtelepedése hazánkban a 17.-18. században történt. Az osztrák-magyar rendtartomány kolostorainak alapítása évszámai: Illava 1695., Sárospatak 1693. és 1728., Pozsony 1697., Nagyszombat 1712., Komárom 1714., Gyulafehérvár 1715., Eger 1717., Óbuda-Kiscell 1738., Budakeszi Makkosmária 1749.

II. József kalapos-király idején azonban őket is elérte a fájdalmas felosztás súlyos csapása. Arra hivatkoztak, hogy a trinitáriusok kijuttatják a pénzt az országból. Haszontalan csöcselékséget váltanak ki, pedig nincs azoknak rossz sorsuk a pogányok közt sem. Így pénzüikkel a pogányokat gazdagítják, sőt ösztönzik az afrikai kalózokat a keresztények elfogására.

Ezért II. József 1781-ben megtiltotta az újoncok felvételét. 1783. nov. 20-tól pedig egyszerűen beszüntette a rend működését. Egyetlen tollvonással eltörölte a nagyérdemű szerzetesrendet a monarchia egész területén.

Az osztrák-magyar rendtartománynak összesen 831 tagja volt. A felosztás idején 120 fogadalmas magyar rendtag hagyta el kolostorát.

Annak a kevés számú kolostornak lakói, melyek túléltek a nagy vihart — századunkban; a két világháború közötti időszakban — néger gyermekek kiváltásával, nevelésével, ezen felül missziós tevékenységgel foglalkoztak.

A trinitáriusok szükséges, fontos kísérői voltak Európában a kard hőseinek, a keresztes lovagoknak csak úgy, mint később történelmünkben Bécs, Buda, Belgrád győztes hőseinek. Hazánkban mindig kedvező talajra talált a trinitárius szerzetesek tevékenysége.

Helyreigazítás

Lapunkban a leggondosabb lektori, korrektori és nyomdai munkák ellenére is be-becsúsznak olyan kis „ördögök”, melyek szintaktikailag, vagy szemantikailag zavarhatják az odafigyelő olvasó szépérzékét. Az apróbb hibákra kár szót vesztegetni; ide tartoznak pl. a kipusztíthatatlan ékezethibák, vagy a sorvégi elválasztás legtöbbszörre szedés-technikai kényszer szülte csúnyaságai. Ezekre a környezet-szennyező „sajtótermékekre” mindeképpen reagálnunk kell. A verebekre ki-ki lődözzön a saját csúzlijával, a verebek azonban rászolgálnak a szerkesztőségi utólagos korrektúra nehezebb fegyverei által való kiirtásra, vagy ne legyünk már olyan vérengzők, helyreigazításra.

Tegyünk tehát helyre egy-két ilyen „vérebet”.

— Lapunk áprilisi számának 26-dik oldalán (Portré Dobos Kálmán zeneszerző-zongoraművészről) az első hasáb alján Bocsky Imre helyesen Bocskay Imre. Nem nagy hiba, nem kapitális vad; de vadul hangzik az őt ismerő vak zongoristák számára, körülbelül úgy, mintha Kodályt Kodájnak írának...

— Ugyanezen szám ugyan-

ezen cikkében, a következő oldalon lábjegyzet látható: Aleatórius: az atom ale=kocka szóból származik

stb. Helyesbítsünk tehát: a kocka latinul nem ale, hanem alea; pontosabban: az alea elsődlegesen kockajátékot jelent, melyet a hat lapján megjelölt tessera-val játszottak. (Ezzel a kifejezéssel egyébként lapunk márciusi számában is találkozhattunk, Szabó Lászlóné: Színészet az ókori Rómában c. cikkében).

— Egy másik „golyóra érett fenevad”-ra júniusi számunkban akadtunk. (Nagy emberek nagy tévedései). A 25-dik oldal első hasábjának közepén garázdálkodó dúvad így fest: A 135-ös Desz dúr lento ugyanis semmit nem vesz el Csajkovszkij D-dúr vonósnégyese Andante cantabile tételének melankólikus lejtéséből, szívet gyönyörködtető *szimfóniával*. (??? Itt a dúvad, itt a cél!) Nézzük ezt a helyreigazító kegyelemdöfés után: A 135-ös ugyanis semmit nem vesz el Csajkovszkij D-dúr vonósnégyese ... melankólikus lejtéséből, szívet gyönyörködtető *dalolásából*.

’Ugye, hogy szebb így, érthetőbb így? Kérjük kedves olvasóinkat, írják meg szerkesztőségünkbe a jövőben észlelt hasonló hibákat.

22

MEGHÍVÓ

a MVGYOSZ budapesti székházában 1990. október 21-én, vasárnap megrendezésre kerülő országos nyitott kulturális találkozóra.

Délelőtt 10 órakor tartjuk a „... hogy súlya legyen a szónak...” című általános műveltségi játék döntőjét Baranya, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Pest, és

Tolna megye csapatainak részvételével.

Délután 14 órakor vak költők mutatkoznak be személyesen, illetve sors-társ előadók tolmácsolásában.

Majd kötetlen, zenés tere-ferén marasztaljuk vendégeinket. A rendezvény ideje alatt büfé működik.

Szeretettel várunk minden játékszerető, irodalomkedvelő érdeklődőt!

Töltsük együtt ezt a napot, hogy máskor ismét találkozhassunk!

Szerkesztőségi közlemény

Ezúton szeretnék minden olyan olvasónkat, aki jeligés hirdetést ad fel lapunkban, az alábbiakról biztosítani.

Hirdetéseiket a legnagyobb diszkrécióval kezeljük, s a jeligéjükre érkező leveleket felbontatlanul továbbítjuk. Telefonon történő érdeklődés alapján pedig senkinek nem adjuk és nem adjuk meg, hogy ki az a személy, akit a jelige takar.

A lapban megjelent hirdetésekre mindenkinek

jogában áll — akár névtelenül — választ küldenie hozzánk a szükséges jelige feltüntetésével. Mi pedig ezt a fentiekben ismertetett módon továbbítjuk.

Hirdetési ügyeikben továbbra is bizalommal forduljanak hozzánk, s ne adjanak alapot semmiféle híresztelésnek.

Tisztelettel:

a szerkesztő

Közlemények

23

Sajnos, társadalmunkban helytelen szemlélet alakult ki a vakokról és gyengénlátókról, valamint egyéb megváltozott munkaképességű emberekről. Annak érdekében, hogy helyes képet lehessen kialakítani és ezeket az embereket is jobban segítsék munkájuk során, 1990. július 11-én megalakult a Nemzetközi Optimista Klubszervezet keretén belül a Magyar Vakok és Gyengénlátók „Cseppkő Klubja”, mely látó embereket is szívesen fogad soraiba.

Célunk elősegíteni a fiatal korban és gyakran családon kívül felnövő sorstársak továbbkésztését, önmegvalósítását.

Ugyanakkor a felnőttkorban látásukat veszítettéknek igyekszünk visszaadni életkedvüket.

A „Cseppkő Klub” szeretettel vár soraiba minden látássérültet és olyan látókat, akik köztünk, értünk dolgoznak, vagy érdeklődnek sorsunk iránt.

Jelentkezi lehet a Vakok Állami Intézete Családsegítő Központjában.

Cím: Budapest, XIV. (1146.) Hermína út 21. (volt Május 1. út).

Telefon: 1226-050/11-es mellék.

A Nemzetközi Klubszervezet tagjai fogadalmának rövidített kivonata, melyet magunk részéről alapszabálynak tekintünk, az alábbi:

„Mefogadom, hogy

— Olyan erős leszek, hogy semmi sem zavarhatja meg lelkem nyugalmaát.

— Egészségről, boldogságról, fejlődésről beszélek mindenkivel, akivel

csak találkozom.

— Barátaimmal éreztetem, hogy valamiért becsülöm őket.

— A dolgoknak csak a napos oldalát tekintem és derűlátó elképzelésem valóra váltásán munkálkodom.

A „Cseppkő Klub” programja:

Jelszavunk: „Gutta cavat lapidem” (Csepp követ váj.)

Működési hely: a Vakok Állami Intézetében működő Vakok Napközi Otthona.

Munkamódszereink:

— Rendezvényeinket mindig önállóan, az elgondoló valósítja meg, s így övé a siker is.

— Levelezés útján kapcsolatot teremtünk külföldi klubokkal, barátságok kötése és nyelvtanulás céljából.

Felvesszük a kapcsolatot más optimista és egyéb klubokkal, együttműködésre törekszünk a látókkal.

— Fővárosi szemészeti osztályokkal folyamatosan felvesszük a kapcsolatot és az általuk jelzett, frissen megvakultakat már a kórházban meglátogatjuk.

— Sorstársainkat tájékoztatjuk az új gyógyszerek, a vakügyi segédesszközök és az új szociális intézkedések megjelenéséről, igénybevételeük lehetőségeiről.

— Foglalkozni kívánunk a rehabilitáció kérdésével, a továbbtanulás, a tovább- és átképzés lehetőségeivel.

— A velünk foglalkozó látók részére is szervezünk kerekasztalkon-

24

ferenciákat. (Sajátos problémák felvetése és tapasztalatcsere formájában.)

Az alapító tagokkal szembeni elvárásaink:

— Kifogástalan magatartás munkahelyen és otthon.

— Új tagokat csak két klubtársunk előzetes ajánlásával veszünk fel. A velük szembeni elvárásunk megegyezik az alapító tagokéval.

- Amennyiben a klubtagok véleménye

elítélő egy-egy tag magatartásával szemben, úgy először figyelmeztetjük őt, majd kérjük kilépését.

Klubunkat a következő ötfős klubtárs vezet:

elnök: dr. Kádár Adrienne

alelnök: Csizmás Attiláné

titkár: Agócs Béla

titkár-helyettes: Maros Jenő

gazdasági és dokumentációfelelős:
Szende Tibor

A klubtagsági díj 100 Ft/negyedév.

Klubnapjainkat minden hó második péntekén tartjuk, délután 16 órától.

HIRDETÉSEK

46 éves gyengénlátó férfi, saját lakással rendelkezik, megismerkedne 30—35 éves hölgygel házasság céljából.

A leveleket Pethő Gyula, 4183 Kaba, Törpe u. 1/b. szám alá várja.

látó férfi keresi korban hozzáillő hölgy ismeretségét házasság céljából.

A leveleket a szerkesztőségbe „Egzotikus” jellegre küldjék.

165 cm magas gyengénlátó nő keresi 50—52 éves gyengénlátó férfi ismeretségét házasság céljából.

Leveleket a szerkesztőségbe „Kalandorok kíméljenek” jellegre küldjenek síkírásban.

Eladó két db orsós magnó. Mindkettő TESLA márkájú és 4 sávós. Az egyik monó és két sebességes, a másik sztereó, egy sebességes.

Cím: Barna Sándor, 1156. Budapest, Páskomliget u. 60/a. V. em. 7.

Telefon: 1645-581

40 éves Budapesten élő nem

*Ez itt
reklám
helye!*

**Kéziszövésű
díszpárnákat, asztali
és falifutókat,
tarisznyákat,
újságtartókat keres
képrázatos színekben
és jó minőségben?
Látogasson el a VI. Szív
utca 50. számú házba,**

**vagy érdeklődjön
a 1326-287-es
telefonszámon
GARAMVÖLGYI ESZTER
kéziszövő kisiparos
sorstársnőnél.**

Nem fog csalódnii!

Kós Károly. Déry Károly plakettje